

Forskrift om rammeplan for femårige grunnskolelærerutdanninger

Actis – Rusfeltets samarbeidsorgan er en samfunnspåvirker innenfor ruspolitikk, og et samarbeidsorgan for frivillige organisasjoner på rusfeltet. Actis har 27 medlemsorganisasjoner og jobber for å redusere skadene ved bruk av alkohol, narkotika og pengespill. Våre medlemsorganisasjoner arbeider med hele bredden av rusfeltet – fra forebygging til brukermedvirkning og behandling.

Actis har innspill til forskrifter om rammeplan for femårige grunnskolelærerutdanninger, med utgangspunkt i viktigheten av rusmiddelforebyggende arbeid og tidlig innsats rettet mot de elevene som sliter med rusrelaterte utfordringer hjemme, eller selv har rusproblemer. Det er viktig at de som jobber med barn og unge har nødvendig kompetanse om rus, slik at de som sliter blir fanget opp tidlig og kan tilbys nødvendig hjelp. Actis har derfor innspill til forskriftens § 2 læringsutbytte.

Tidlig innsats rettet mot barn med rusrelaterte problemer hjemme

Actis mener det er viktig at det ligger i høringsforslaget under læringsutbyttebeskrivelsene i forskriftens § 2 at lærernes kompetanse om vold og seksuelle overgrep mot barn skal økes. Sammenhengen mellom vold i hjemmet og rusmiddelbruk er grundig dokumentert i forskning, og derfor mener Actis at lærernes kompetanse om rusmidler og rusrelaterte problemer også må prioriteres. Internasjonal forskning viser at barn med foreldre som misbruker alkohol oftere enn andre barn har psykiske helseproblemer, atferdsproblemer og mer omfattende rusmiddelbruk.

Ifølge SIRUS kan vi anta at det i Norge er mellom 50 000 – 150 000 barn som bor sammen med foreldre med et risikofyllt alkoholkonsum. Barn som blir skadelidende på grunn av foreldres rusmiddelbruk kan også få problemer på skolen, noe som forsterker de psykososiale utfordringene de sliter med. Derfor er det viktig at lærerne har kompetanse på rus, slik at de klarer å fange opp de

elevene tidlig slik at de sikres hjelp. I mange familier vil rusmiddelbruk kunne sees i sammenheng med vold, følelsesmessige krenkelser og i noen grad også med seksuelle overgrep.

Rusforebyggende arbeid i skolen

Rusmiddelforebyggende arbeid i skolen er også viktig for å hindre at elevene selv utvikler et rusmiddelproblem. Fjorårets Ungdataundersøkelse understreker den tette sammenhengen mellom bruk av rusmidler og psykisk helse: unge som er mest psykisk plaget er også de som har erfaring med bruk av cannabis. Actis mener derfor at arbeidet med psykososialt skolemiljø er særlig viktig for å forebygge rus og involvere skolens profesjonsfelleskap. Forebygging av frafall er også relevant, da vi vet at det er en sammenheng mellom rusbruk og frafall i VGS. Det anslås i en dansk undersøkelse at cannabis er en medvirkende, og ofte utslagsgivende, faktor i halvparten av tilfellene der elever faller ut av VGS og videre utdanning. Livsmestring for unge dreier seg derfor om å mestre møtet med rus, og ha bygget opp nok kunnskap.

Lite kunnskap om skadevirkninger kan føre til at flere unge prøver f.eks. cannabis. Alternative kilder til «kunnskap» om cannabis og andre rusmidler er tilgjengelig for unge på internett. Actis mener derfor at det er riktig å styre det slik at kunnskapen er faktabasert og kvalitetssikret gjennom skolen.

Elevene bør tilbys en kunnskapsbasert rusundervisning, hvor foreldreinnvolvering er en viktig del av rusundervisningen, i tillegg til en individorientert tilnærming.

En rekke studier bekrefter at mellom en fjerdedel til halvparten av voldstilfellene kan tilskrives alkoholbruk. Det er imidlertid ikke slik at alkoholrelatert vold eller seksuelle overgrep oftere skyldes en liten gruppe med tung rusbelastning. Halvparten av den alkoholrelaterte volden kan tilskrives det store flertallet av alkoholkonsumenter som *ikke* er i høyrisikogruppen, men som nå og da drikker seg beruset og som noen ganger utsetter seg selv eller andre for skader i fylla. En studie blant norske tenåringsjenter viser at seksuelle overgrep der offeret er ute stand til å samtykke eller yte motstand er hyppig forekommende, og særlig blant de yngste tenåringsjentene som drikker seg svært beruset (7 prosent). Tenåringsguttene med utagerende adferd utgjorde kun en mindre risiko. Derfor vil et viktig tiltak for å redusere vold og seksuelle overgrep være å satse på å utvikle læreren kunnskaper om rus og sikre god rusundervisning i klassen.

Nå innholdet i grunnskolelærerutdanningene skal konkretiseres kan det som ledd i evidensbaseringen være behov for å samle kunnskap om hvilken type rusundervisning som ser ut til å ha effekt og når det bør undervises. F. eks dobler cannabisbruken seg fra siste året i ungdomsskolen til første året i videregående (fra 4 til 8 prosent), og cannabis bør derfor konkretiseres som læringsmål i 5.-10.trinn.

Actis mener derfor at det er viktig at rusmidler og rusmiddelproblematikk nevnes under § 2 læringsutbytte i rammeplanen for grunnskolelærerutdanningen for 5.-10. trinn.

Det er viktig at lærerne har en grunnkunnskap om rusmidler, og det bør samtidig utvikles støttemateriell til lærere (gjørne et elektronisk e-læringsprogram) for å sørge for at rusundervisningen er kunnskapsbasert og oppdatert.

Forslag

Actis foreslår at rus bør legges til som et kompetansemål under § 2 læringsutbytte i rammeplanen for grunnskolelærerutdanningen for både 5.-10. trinn, og 1.-7. trinn under kunnskap i følgende punkt:

- [kandidaten] «har kunnskap om barn og unge i vanskelige livssituasjoner, herunder kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn og unge, rus som medvirkende faktor, barn og unges rettigheter i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv og om hvordan skolen i samarbeid med foresatte og eksterne instanser kan ivareta barn med særlige behov».

Mina Gerhardsen
Generalsekretær, Actis